

Ase Ombustvedt

Når er jeg gammel
nok til å skyte
faren min?

DIKT FOR UNGDOM

Illustrert av Skinkeape

ena
Vigmostad & Bjørke

Jeg har lurt på det med faren min
Om han vet det sjøl
At han er en jævel
En gang sa jeg det til ham
Du er en jævel, sa jeg

Han stoppa opp og sto helt stille
Du har to muligheter, tenkte jeg
Slå eller gå
Han gjorde ingen av delene
Han ble stående helt stille
Helt til jeg leet meg først

Faren min er høy
Da jeg var liten, sa jeg det
Faren min er høy
Høy på pæra, var det en som sa, og lo

Jeg tenkte på epler og pærer og bananer
Og på lyspæra i taket som blei slukket
Så det var stupmørkt
Hele natta

Er du høy på pæra
sa jeg til faren min
Er du frekk,
sa faren min
Jeg vet ikke hva det er å være høy på pæra, sa jeg
Men du vet hva det er å være frekk, svarte faren min
og la på litt ekstra i stemmen

Da jeg var liten trodde jeg
at faren min kunne alt
Nå har jeg skjønt at noen fedre bare later som
Hvis jeg får barn, skal jeg si
at jeg ikke kan noen ting
Men jeg skal ikke få barn
Jeg skal reise min vei
Så det ikke skjer

Faren min
vil ha all oppmerksomheten i hele huset
Han vil at vi skal lytte når han snakker
Han vil at vi skal lytte når han ikke snakker også
Faren min tåler ikke at vi ikke lytter når han snakker
Faren din er et barn, sier moren min
Så du er gift med et barn, svarer jeg henne
Jeg har tre barn, sier hun
Og han er det største

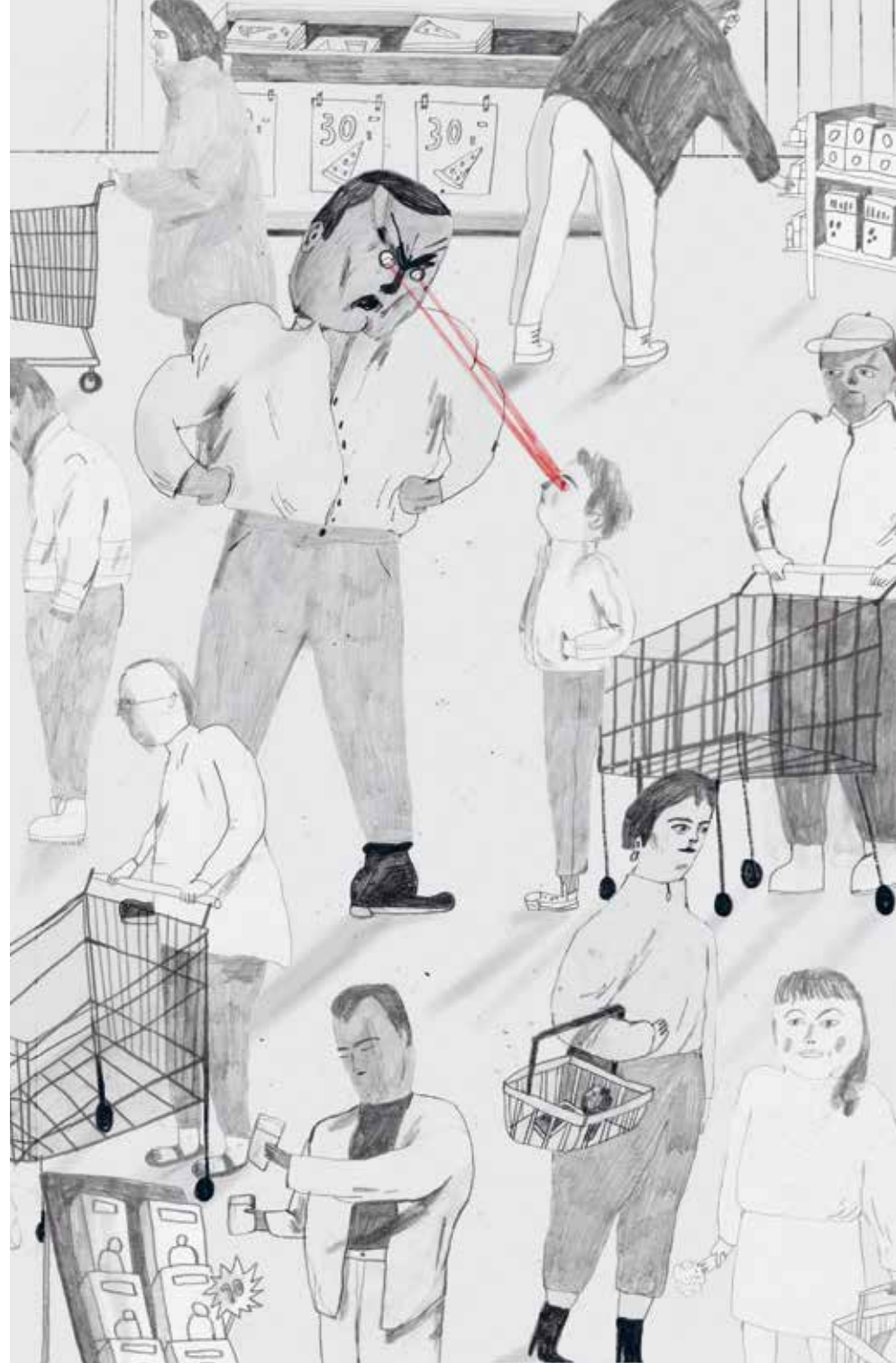

Hvem har oppdratt ham, sier jeg
Moren hans, sier moren min
Hun hater moren hans

Hvem skal oppdra ham, sier jeg
Det er for seint, mumler moren min

I dag var vi på butikken
Jeg sto helt stille
ved frysedisken
Se meg inn i øya, sa faren min
Hør på meg,
se meg inn i øya
Han stirra først
og så måtte jeg stirre ham inn i øya
Han tror jeg får respekt for ham på den måten

For hver gang han ber meg se ham inn i øya
vokser jævelen i meg
Jeg tror jævelen vokser i ham også
Jeg rekker ham til brystet
Derfor sitter jævelen i brystet
Før, da jeg rakk ham til magen,
satt jævelen i magen
Jeg rekker ham til jævelen

Han bøyde seg ned
Jeg så opp
Han korrigererte meg
ved å vippe hodet mitt opp, brått
holdt hardt i kjeven min
med neven
Noen centimeter fra øya hans
var øya mine
Jeg hadde gjort et eller annet feil
Jeg gadd ikke finne det han ba meg finne
Jeg visste at jeg ikke skulle vike
Jeg glante rett opp i øya hans
neven hans om haka mi
Ikke blunke
Jeg hater grepet hans

Jeg vaska meg i fjeset
Ville vaske bort grepet hans og
blikket hans i blikket mitt
Jeg vaska og vaska
Et ømt punkt på sida av haka
Blått i morgen
Han har ikke samme øyenfarge som meg

Han er så høy
Men snart tar jeg ham igjen

Tenk deg at dette skjer i en butikk
full av folk
Jeg blir det de kaller trassig
Du er så trassig
Jeg orker ikke høre det ordet
Jeg stenger av
Hva annet skal jeg gjøre

Når det kan skje i en butikk
Hva kan skje hjemme da

Hadde jeg vært litt større skulle jeg vippe ham opp
i frysedisken
Broren min og jeg kunne klart det
Men broren min brydde seg ikke
Dette var ikke noe nytt
Jeg sto bare og venta på at det skulle gå over

Kjøtt til halv pris
Datoen går straks ut
Jeg gliser ved tanken
Familiendeig, ser jeg på ei pakke
Ser fælt ut

Når jeg stirrer sånn kjenner jeg det nappe i den
ene munnvika
Fliret mitt
som ingen liker
Jeg kan ikke noe for det
Det rykker til
som om munnvika er festa i en fiskekrok
hekta innpå
i et usynlig snøre
og noen haler opp

I pressa situasjoner
kommer fiskekroken
og rykker til
Jeg er fisken
Biter på
hver gang
Lar meg rykke opp,
men sklir unna
så godt jeg kan

Fliret
Det fliret ingen liker
Lærerne liker det ikke
De andre i klassen liker det ikke
De sier ikke noe
Bare trekker seg unna
Stille
Helt stille
Som om jeg stinker

Lærerne snakker om oppførsel
Og de omskriver ordet frekt
Og kaller det oppførsel, og
han tar ikke tilsnakk og
de spør meg om hvordan jeg har det
og de venter på svar

Lærerne sier og sier og sier og spør og spør og spør og
du får ikke venner på denne måten

Vi sitter to og to,
jeg vil sitte alene, sier jeg
fløtt det stygge trynet ditt, sier jeg
Jeg vet ikke hva vi gjør i timen
Jeg er trøtt, sier jeg
Dere skal samarbeide to og to, sier læreren
Om hva?
Jeg klarer ikke sitte stille
Jeg reiser meg opp og går
Hvor skal du, sier læreren
På do, mumler jeg
jeg går på do når jeg vil

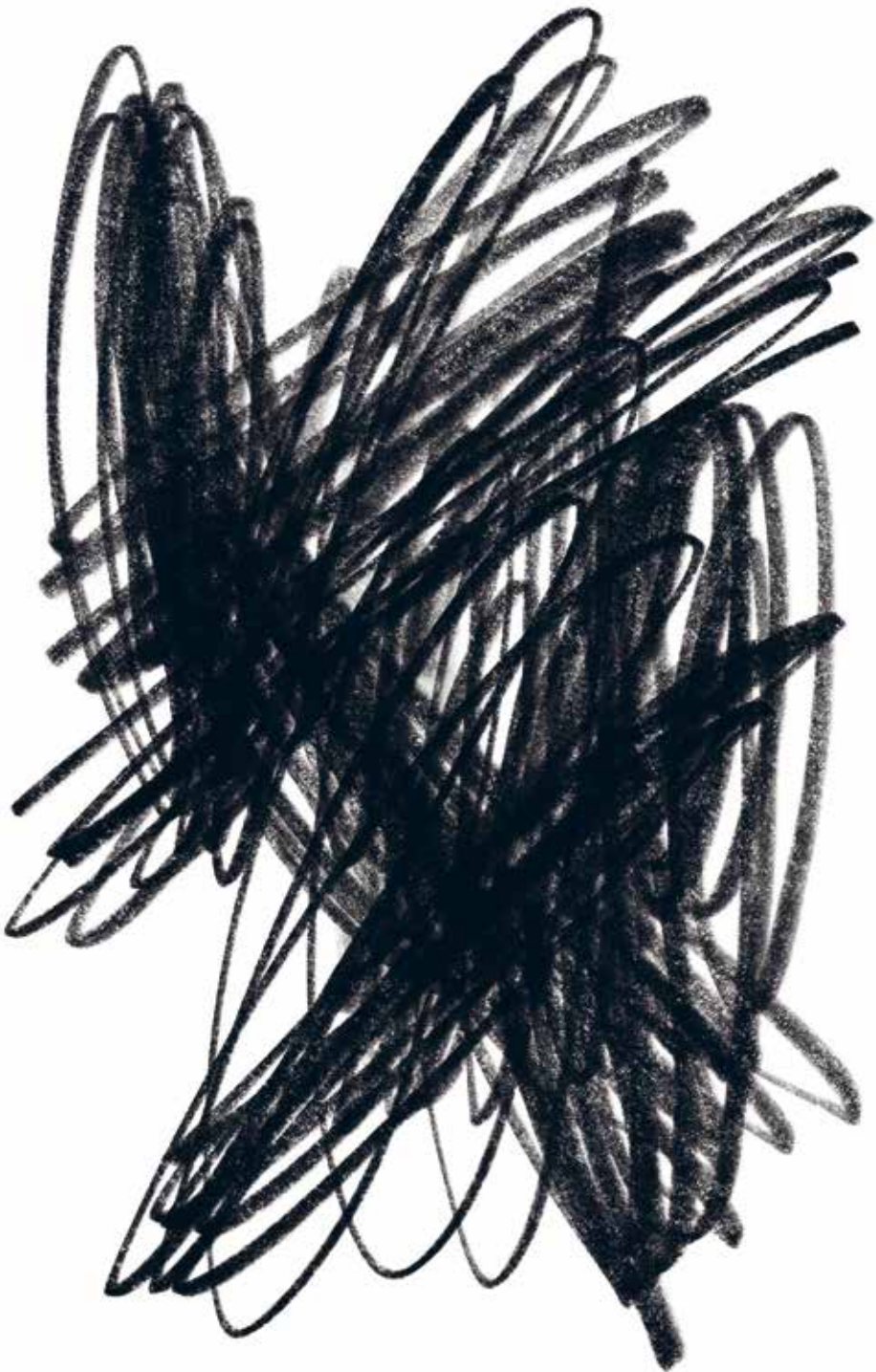
Det er som å stå i mål
Å holde ballen unna
Et skritt på avstand
Ikke slippe noe innafor
Ikke se bak gardina
Ikke inn i nettet
Som vikler seg

Munnvika
den eneste delen av kroppen
Jeg kan bevege på
Når noen stirrer på meg
Et skritt på avstand,
de er redd jeg skal slå

Jeg må ha øyekontakt og avstand,
jeg tror jeg blir angrepet
jeg rygger ut og går, kanskje
jeg er en hund
jeg klarer det
men ikke når faren min er der

Han vrei armen min bakover
og holdt meg fast
Du skulle ikke vært født, sa faren min
Ikke du heller, sa jeg
Da svartna det for han
Og for meg også
Jeg måtte til tannlegen etterpå
Faren min sa det skjedde på fotballbanen
Jeg sa ikke noe
for jeg slutta på fotballen for ett år siden

Jeg var borte fra skolen i fjorten dager
Sjuk
Det er ikke skulk når skolen får beskjed
Jeg stakk ut om kvelden
Lista meg inn på natta
Sov om dagen
De skjønnte jeg var hjemme fordi det minka mat
fra kjøleskapet
Jeg hadde ingen å snakke med

Jeg har glemt bøkene
Jeg skal svare på noe
Hva var spørsmålet
Du følger ikke med
Ekko i hodet
Du følger ikke med
Det er side åttito
Det er feil bok
Det er time
Jeg vet ikke, sier jeg
Og kjenner det
rykke i munnvika
Jeg lener meg bakover
Armene i kors
Med fliret mitt
Det er mitt
Det er mitt, for faen

Jeg visste at folk gikk rett forbi
Og glante på meg
Og på faren min
Broren min lot som ingenting
Han henta det jeg ikke gadd
Han er eldre enn meg
Det er liksom meg han har sett seg ut

Faren min skifter sinnelag i en og samme setning
Jeg gjør alt for deg så stygg du er

Din udugelige drittunge
Jeg likner vel dessverre på deg

Er du frekk?

Er det frekt å likne på faren sin?

Jeg kan vel ikke noe for det

Hvis du er faren min da?

Er du det?

Er du det?

Er du det?

Jentene liker meg heller ikke
De tar et skritt tilbake
Alle unntatt Emma
En dag spurte Emma meg hva det er
Hva da? sa jeg
Har du det ikke bra? sa Emma
Jeg er bare litt forkjøla, sa jeg
Emma trakk på skuldrene
Unnskyld da, jeg bare lurte
Er det noen som mobber deg, eller noe?
Er det ikke greit hjemme, eller hva er det?
Hvorfor faen sier du ikke noe
Jeg ser jo at det er noe,
Gå til helsesøster, da vel
eller til sosiallæreren
eller snakk ordentlig med kontaktlæreren vår
Foreldrene dine da, snakker du med dem?

Hun må ha sett det
i blikket mitt
Ikke trekk foreldrene mine inn i dette her
Emma subbet med seg resten av matpakka si
og gikk
Snudde seg
Snakk med noen, gjentok hun
og slengte på håret
Emma
Emma, tenkte jeg

En dag kom læreren og spurte meg
Om hvordan jeg egentlig hadde det
Jeg?
Ja, du
Ikke bry deg, sa jeg
Det er ingenting
Vi skjønner at det er noe,
vi er ikke blinde heller
Vi tenkte å kalle inn til et møte med foreldrene dine

Kan du forsøke å sette ord på hva som er vanskelig

Sette ord på

Sette ord på

Sette ord på

Sette fyr på, tenker jeg heller

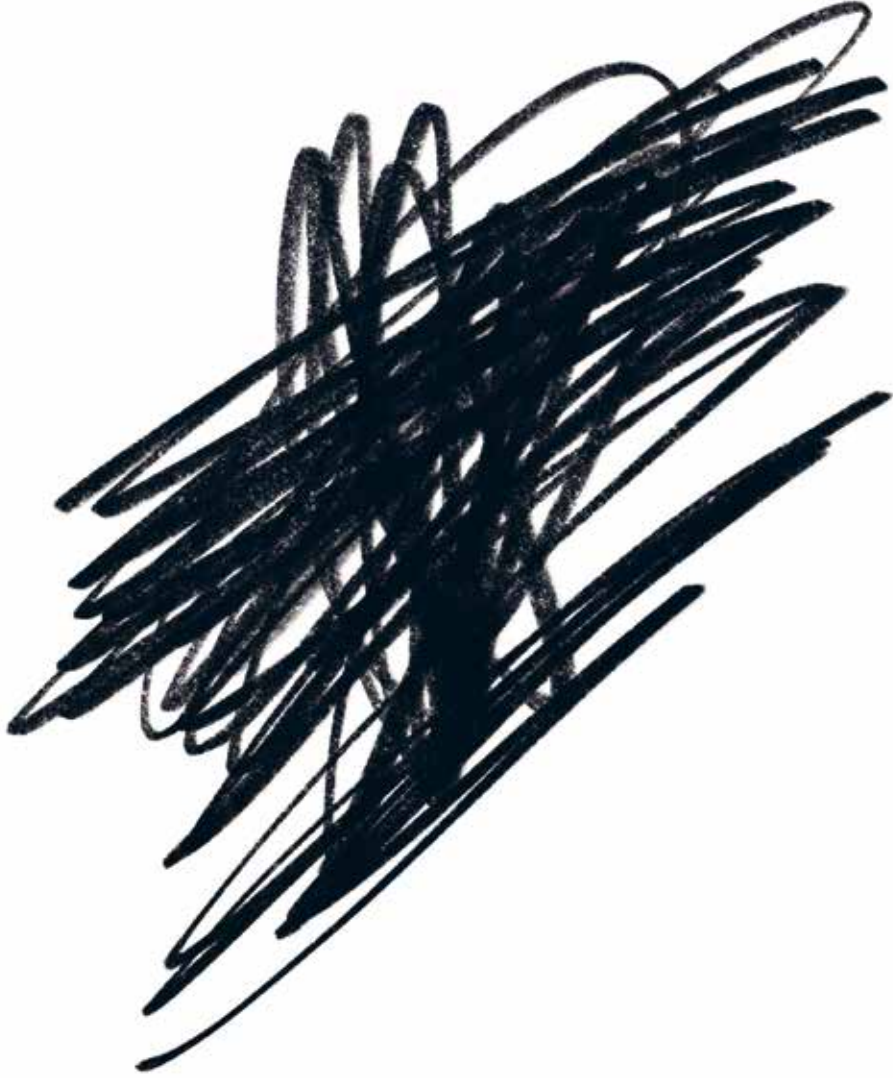
for jeg vet ikke hva jeg kan si

En dag gikk jeg på do i timen og spydde

Skal vi stikke, sa jeg til moren min
hun blei hvit i fjeset og slapp det hun hadde i
hendene
etterpå sto hun i speilet og tok på seg leppestift,
hun øvde på å smile
så dro hun på jobben

Å gå på nåler
Å liste seg
Å legge ting på riktig sted
Ikke på julaften engang
blei ting riktig
Jeg trodde at bare jeg holdt pusten
så gikk det over

Det blir nok bedre i morgen, sa moren min
Jeg trodde på det
Men en dag sluttet hun å si det
Hun gjemte ordene inn under den krumme ryggen

Faren min er veldig hyggelig på møter
Jeg skal være ærlig, sa faren min
Skolen var ikke så lett for meg heller
Men det blei da folk av meg også!

Middagsbordet er noe dritt

Heldigvis har vi ikke så ofte middag

Jeg kom i slåsskamp i et friminutt

Jeg kom til rektor

Det var greit

Det var enkelt å snakke om det

Jeg hadde bare slått

Han jeg slo hadde bare slått tilbake

Det var logisk

Sånn var det

Det var dumt

Jeg kom til å få nedsatt

Rektor var grei

Det skulle ikke gjenta seg

Foreldrene mine fikk vite om slåsskampen
Nå visste faren min at jeg kunne slå
Jeg visste at jeg kunne slå
Faren min syntes det var greit
Han smilte

Tann for tann,
Det står i Bibelen, sa faren min
Har du lest den du da?
sa jeg

Din frekke faen, sa han
Ja, jeg er en faen, siden jeg er sønn til jævelen, sa jeg

I hælvetet heller, sa faren min og knuste pinnestolen

Likner du på faren din? spurte jeg en gang
Siden jeg aldri har sett ham

Jeg skal si deg en ting, at så lenge jeg lever skal
ikke han nevnes i dette huset
Du har vel lagt merke til at det ikke er et eneste bilde
av ham her

Men moren din henger på hver en vegg

Det der er farmor
Det der er farmor
Det der er farmor

Mamma sier ingenting
Mamma sier ingenting
Mamma sier ingenting
Mamma har jobben sin
Hun kommer og går
Men hun sier ingenting

Er du sikker på at han er faren min? sa jeg en dag
Er ikke faren min en annen
En kollega, en du møtte på byen,
Eller en dansk donor eller noe

Hadde det bare vært så vel, sa moren min

Hvor traff du faren min?
spurte jeg
Jeg husker ikke
sa moren min

Jeg gjør så godt jeg kan, sa moren min
og skrudde på radioen
hun glir så langt unna, stenger
alt ute, eller kanskje inne
Noen ganger tenker jeg at det er alt hun gjør;
lukker øynene og støtter seg mot benken

Det står på lappen at jeg ikke skal ha gym i dag
Hvis du er sjuk så blir du hjemme, sa gymlæreren
Men jeg er ikke hjemme, jeg er på skolen, sa jeg
Da har du gym, og gjør det du orker, sa gymlæreren
Ok sa jeg, men jeg går ikke i dusjen med de andre
Noen ganger er å snakke det som gjør mest vondt

Du er ukonsentrert
Du gjør ikke det du skal
Du hører ikke etter
Har du venner?
Du skremmer de andre

Venner?

Det er fare forbundet med venner

Som ringer på døra

Som plutselig står i gangen

Som plutselig snakker med faren min og mora mi

Men på bussen er vi mange

Nesten samme veien hjem

Bussen er bra

Fraværet ditt
Hvor var du i forrige time?
Trives du på skolen?
Jeg så inn i et åpent ansikt
og kjente at det snørte seg i brystet
Ja, sa jeg

Det finnes en byll
stikk hull
på den mørke natta

Jeg var så stolt da du ble født hva skal det bli av deg

Dere må være strengere, sa faren min
Han må sitte igjen, han må få flere anmerkninger
Da jeg gikk på skolen, sa faren min og heiv seg fram
Han slo i bordet
Neven med de røde blodårene som spente seg
når han knyttet den
Nå må vi ha fokus på eleven, sa hun som leda møtet
Jeg krympet meg sammen
Men for sent,
og du, som er eleven, kan du fortelle litt om
hvordan du har det?
Jeg så på neven til faren min
Som fremdeles satt knytta i bordet
Jeg vippta på stolen
Beina mine dirra
Jeg så ned
Jeg skal skyte ham
når jeg blir gammel nok
hvasket jeg

Ena – et imprint i Vigmostad & Bjørke
Copyright © Vigmostad & Bjørke AS 2019

Tekst: Åse Ombustvedt
Omslag og illustrasjoner: Marianne Engedal/Skinkeape
Grafisk produksjon: John Grieg, Bergen
Design og sats: Ingeborg Ousland

Papir: Munken pure 130 g.
Boken er satt med 11 pkt Scala

1. opplag 2019
ISBN: 978-82-419-5021-6

Spørsmål om denne boken kan rettes til
Vigmostad & Bjørke AS
Kanalveien 51
5068 Bergen
Telefon 55 38 88 00
Eller e-post til post@vigmostadbjorke.no
www.vigmostadbjorke.no
www.bakomslaget.no

Det må ikke kopieres fra denne boken i strid med åndsverkloven
eller avtaler om kopiering som er inngått med Kopinor.

